

Tjänsteskrivelse till kulturnämndenDatum:
2020-11-20Diarienummer:
KTN-2020-00784Handläggare:
Pia Sörås Staflin, Anna Röst

Yttrande över detaljplan för kvarteret Trudhem

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

1. **att** till plan- och byggnadsnämnden avge upprättat samrådsyttrande avseende detaljplan för kvarteret Trudhem.

Sammanfattning

Detaljplanen syftar till att möjliggöra nya byggrätter i kvarteret Trudhem samtidigt som de höga arkitektur- och kulturhistoriska värdena inom planområdet värnas. Kulturförvaltningen ser positivt på planförslagets bevarande och skydd av tingshusbyggnaden. Vidare konstateras att planarbetets ambitioner avseende tillkommande arkitektur väl tillvaratar planområdets värden och även anknyter på ett genomtänkt och varsamt men kontrasterande sätt mot 1800-talshuset vid Österplan.

Däremot bedömer kulturförvaltningen att den föreslagna byggnaden mot Storgatan inte har analyserats ur det kulturhistoriska och formmässiga sammanhang den placeras i under planarbetet och att en konsekvensanalys inte gjorts ur perspektivet att kvarteret Trudhem är särskilt värdefullt i sin helhet. En ny byggnad med fyra våningar med den föreslagna placeringen torde utgöra en förvanskning av kvarteret Trudhem.

Kulturförvaltningen anser att den föreslagna byggnaden mot Storgatan bör utgå ur planförslaget med hänvisning till både höjd och placering mitt i den lägre bebyggelsen, samt att planförslaget bör kompletteras med en kulturhistorisk utredning och konsekvensanalys avseende tillkommande bebyggelse för kvarteret Trudhem i sin helhet.

Ärendet

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på detaljplan för kvarteret Trudhem i samrådsskede 9 november – 21 december 2020. Detaljplanen syftar till att möjliggöra nya byggrätter samtidigt som de höga arkitektur- och kulturhistoriska värden som finns inom planområdet värnas.

Kulturförvaltningen gör följande bedömning av planen avseende kulturarv som berörs.

Kulturarv i och kring planområdet

Planområdet består av fastigheten Kvarngärdet 25:4 i kvarteret Trudhem, beläget i korsningen Storgatan – S:t Olofsgatan i innerstaden öster om järnvägen. Planområdet är beläget inom riksintresset för kulturmiljövården Uppsala stad.

Kvarteret Trudhem består av fastigheterna Kvarngärdet 25:1-4 och utgör något av ett unikum i de östra stadsdelarna. Kvarteret är det enda kvarvarande kvarter öster om järnvägen där en äldre bebyggelse inte alls påverkats av de många rivningarna i innerstaden under perioden 1958-1988 (källa: Lundberg, K [red.] Uppsalas byggnader).

Längs Storgatan och Österplan finns i kvarteret Trudhem en sammanhängande välbevarad äldre bebyggelse i två till tre våningar (Storgatan) respektive fyra våningar (Österplan) som består av flerbostadshus från 1880-talet och en småindustribyggnad från 1934, ritad av Gunnar Leche. Här ligger också det s k tingshuset, som beskrivs nedan. Kvarteret torde därmed med råge uppfylla kriterierna för ”särskilt värdefullt bebyggelseområde” enligt PBL 8 kap. 13 § och omfattas av förvanskningsförbud.

Tingshuset är den befintliga byggnad som är belägen inom planområdet. Det är ritat av Bengt Kocken och byggt 1956-59. Byggnaden fungerade som tingshus under perioden 1959-79 och har höga arkitektur- och kulturhistoriska värden. Den uppvisar en sällsynt välbevarad funktionalism med socialhistoriskt värde. Det dåvarande innehållet i den offentliga byggnaden är avläsbart i exteriören. Direkt intill planområdet på grannfastigheten Kvarngärdet 25:1 finns mot Österplan ett rikt ornamenterat flerbostadshus i nyrenässansstil från 1880-talet. I anslutning till planområdet på Storgatan ligger ett samtida putsat hus i två plan med hörnkedjor och listverk i klassicerande stil.

Kulturarv i planförslaget

Planförslaget beskriver väl det värdefulla tingshuset och skyddar det genom rivningsförbud och varsamhetsbestämmelser. Planen medför också två nya byggnader på fastigheten, vilka byggs dikt an de ovan nämnda husen på Österplan och Storgatan.

Mot Österplan föreslås en nybyggnation i fem våningar som anpassas efter det befintliga grannhusets kvaliteter, med indraget fasadliv, material och färgsättning som samspelar men underordnar sig 1880-talshuset genom ett kontrasterande enkelt och nutida formspråk.

Mot Storgatan föreslås en smal byggnad i fyra våningar, som placeras mitt emellan tingshuset och den låga 1880-talsbyggnaden. Den anges i första hand utformas i relation till den nya byggnaden mot Österplan. Det anges att utformningen syftar till att underordna byggnaden omgivande historiska byggnader.

Kulturförvaltningen bedömer dock att byggnaden mot Storgatan snarast kommer att dominera gatubilden i det annars volymmässigt enhetliga kvarteret Trudhem genom en kraftigt ökad byggnadshöjd med avvikande formspråk visavi både tingshus och tvåvåningshus från 1880-talet, samt mot den enhetliga byggnadshöjden längs resten av kvarteret mot Storgatan. I planen beskrivs inga kulturhistoriska värden kopplade till den äldre låga byggnaden eller bebyggelsen vid Storgatan, vilket är anmärkningsvärt.

Byggnadens placering är vidare, till skillnad från den andra föreslagna nybyggnationen, inte ett varsamt tillägg av typen årsring, utan kan istället beskrivas som ”inklämnd” i en befintlig särskilt värdefull bebyggelsemiljö. Längs Storgatan finns fickor av öppna ytor mellan den äldre lägre bebyggelsen. Genom den nya byggnaden och dess form och höjd bryts detta mönster, siktlinjen förändras, och tillskottet riskerar att uppfattas som ett kraftigt störande intrång.

Sammanfattande bedömning

Kulturförvaltningen ser positivt på planförslagets bevarande och skydd av tingshusbyggnaden. Kulturförvaltningen konstaterar även att planarbetets höga ambitioner avseende tillkommande arkitektur väl tillvaratar planområdets värden och även anknyter på ett genomtänkt och varsamt men kontrasterande sätt mot 1800-talshuset vid Österplan. Här skapas en ny årsring i kvarterets utkant som inte kan bedömas som förvanskande.

Däremot bedömer kulturförvaltningen att den föreslagna byggnaden mot Storgatan inte under planarbetet har analyserats ur det kulturhistoriska och formmässiga sammanhang den placeras i, och inte heller har en konsekvensanalys gjorts ur perspektivet att kvarteret Trudhem är särskilt värdefullt i sin helhet.

En ny byggnad med fyra våningar med den föreslagna placeringen torde utgöra en förvanskning av kvarteret Trudhem. Förvaltningens sammanfattande bedömning leder således till följande synpunkter på planförslaget:

- Den föreslagna byggnaden mot Storgatan bör utgå ur planförslaget med hänvisning till både höjd och placering mitt i den lägre bebyggelsen.
- Planförslaget bör, oavsett detta, kompletteras med en kulturhistorisk utredning och konsekvensanalys avseende tillkommande bebyggelse. En sådan bör beakta kvarteret Trudhem i sin helhet.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser för kulturnämnden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2020-11-20

Bilaga 1. Samrådsyttrande – Detaljplan för kvarteret Trudhem

Planhandlingar finns att hämta på:

<https://bygg.uppsala.se/samhallsbyggnad-utveckling/detaljplanering/detaljplaner-oppna-for-synpunkter/>

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson
Direktör, chef för kulturförvaltningen

Kulturnämnden

Datum:

Diarienummer:

2020-11-23

KTN-2020-00784

Plan- och byggnadsnämnden

Samrådsyttrande - detaljplan för kvarteret Trudhem (PBN 2017-000074)

Kulturnämnden har tagit del av rubricerade planförslag och vill anföra följande.

Kulturnämnden ser positivt på planförslagets bevarande och skydd av tingshusbyggnaden.

Kulturnämnden konstaterar att planarbetets höga ambitioner avseende tillkommande arkitektur väl tillvaratar planområdets värden och även anknyter på ett genomtänkt och varsamt men kontrasterande sätt mot 1800-talshuset vid Österplan. Här skapas en ny årsring i kvarterets utkant som inte kan bedömas som förvanskande.

Däremot bedömer kulturnämnden att den föreslagna byggnaden mot Storgatan inte under planarbetet har analyserats ur det kulturhistoriska och formmässiga sammanhang den placeras i, och inte heller har en konsekvensanalys gjorts ur perspektivet att kvarteret Trudhem är särskilt värdefullt i sin helhet. En ny byggnad med fyra våningar med den föreslagna placeringen torde utgöra en förvanskning av kvarteret Trudhem.

Kulturnämndens sammanfattande bedömning leder således till följande synpunkter på planförslaget:

- Den föreslagna byggnaden mot Storgatan bör utgå ur planförslaget med hänvisning till både höjd och placering mitt i den lägre bebyggelsen.
- Planförslaget bör, oavsett detta, kompletteras med en kulturhistorisk utredning och konsekvensanalys avseende tillkommande bebyggelse. En sådan bör beakta kvarteret Trudhem i sin helhet.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson
OrdförandeSamuel Lundström
Nämndsekreterare